

ALISHER NAVOIYNING "LISON UT-TAYR" QO'LYOZMASI

—Yosh chegarachilar|| HAL ARM rahbari
Mengliyeva Manzura Yo'ldashevna

Annotatsiya: *Ushbu maqola buyuk o'zbek shoiri va mutafakkiri Alisher Navoiyning "Lison ut-Tayr" asarining mazmuni va ahamiyatini tahlil qiladi. "Lison ut-Tayr" asari, parrandalarning sarguzashtlari orqali insonning ruhiy kamolot yo'lini tasvirlaydi. Asarning qo'lyozmasi bugungi kunda Fransiyada, Parij shahridagi Milliy kutubxonada saqlanadi. Ushbu maqolada qo'lyozmaning saqlanayotgan joyi, uning O'zbekiston madaniy meroslari to'plamidagi ahamiyati va milliy g'ururimizni ifodalovchi asar sifatida o'rganiladi. Asarning mazmuni, falsafiy ahamiyati va madaniy boylik sifatida tadqiq etilishi, uning xalqimiz va jahon madaniyati uchun qadrli ekanligini tasdiqlaydi.*

Kalit so'zlar: *Alisher Navoiy, Lison ut-Tayr, qo'lyozma, Parij Milliy kutubxonasi, O'zbekiston madaniy merosi, ruhiy kamolot, falsafiy asar, o'zbek adabiyoti, madaniy boylik, kitob targ'iboti*

KIRISH

Alisher Navoiy – buyuk o'zbek shoiri va mutafakkiri, adabiyot va madaniyat olamida katta iz qoldirgan shaxs. Uning ijodi va asarlari nafaqat o'z davrida, balki bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Navoiy o'zining ko'plab asarlari bilan o'zbek adabiyoti va madaniyatini boyitgan. Bu asarlar orasida "Lison ut-Tayr" alohida o'rin tutadi. "Lison ut-Tayr" asari, insonning ruhiy kamolot yo'lini tasvirlaydi va parrandalarning sarguzashtlari orqali bu yo'lni ifodalaydi. Bu qo'lyozma bugungi kunda Fransiyada saqlanadi va o'zbek madaniy merosining qimmatli bir qismi hisoblanadi.

"Lison ut-Tayr" – Alisher Navoiyning eng mashhur va chuqur mazmunli asarlaridan biri. Bu asar qushlarning sarguzashtlari orqali insonning kamolot yo'lini tasvirlaydi. Asarda 30ta parranda o'z yetakchisi – Hudhud qushi boshchiligida, ramziy ma'noda, "Haqq"ning huzuriga yetib borish uchun uzun va mashaqqatli yo'lni bosib o'tadi. Bu yo'lda ular turli sinov va qiyinchiliklarga duch keladi, lekin oxir-oqibatda, o'z maqsadlariga erishadi. Asar, insonning ruhiy kamolotga erishishi uchun yo'l qo'yadigan xatolari va erishishi mumkin bo'lgan yutuqlari haqida chuqur falsafiy fikrlar bilan boyitilgan.

Hudhud qushi, "Lison ut-Tayr" asarida markaziy figura sifatida namoyon bo'ladi. Hudhud, Allohga yaqin bo'lish yo'lida boshqa parrandalarga yo'l-yo'riq ko'rsatadi. Uning donishmandligi va o'z maqsadiga sodiqligi, insonning ma'rifat yo'lida qanday qadamlar tashlashi kerakligini ko'rsatadi. Bu, asarda insoniyatning haqiqiy va chuqur bilimga erishish uchun o'z nafsini yengishi va ma'naviy kamolot yo'lida o'zini tarbiya qilishi kerakligi haqida muhim dars beradi.

Har bir parranda asarda ramziy ma'noga ega. Masalan, Bulbul qushi muhabbat va go'zallikning ramzi bo'lsa, Tovus kiborlik va dunyoviy boylikka qiziqishni ifodalaydi. Har bir parranda o'zining qaysidir bir sifati bilan ma'naviy kamolot yo'lida to'siq bo'lib, bu to'siqlarni yengish orqali inson haqiqiy ma'naviyatga erishishi kerakligini ko'rsatadi.

"Lison ut-Tayr" asarida parrandalarning sayohati insonning ruhiy kamolot yo'lidagi sayohatini ifodalaydi. Hudhudning yetakchiligida parrandalar o'zlarining ichki to'siqlarini yengib, yuqori darajadagi ma'rifatga erishadi. Bu yo'lda ular ko'plab sinov va qiyinchiliklarga duch keladi, lekin oxir-oqibatda, o'z maqsadlariga erishadi. Bu, insonning ham ma'naviy kamolotga erishishi uchun qiyinchiliklarga bardosh berishi va o'z ustida ishlashi kerakligini anglatadi.

"Lison ut-Tayr" qo'lyozmasi bugungi kunda Fransiyada saqlanadi. Bu qo'lyozma Parij shahridagi Milliy kutubxonada joylashgan bo'lib, u yerda o'zbek madaniy merosi namunalari orasida alohida o'rin tutadi. Qo'lyozmaning saqlanayotgani va tadqiq qilinishi O'zbekiston madaniy merosining jahon miqyosida qadrligi ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Parij Milliy Kutubxonasi, dunyoning eng katta va eng boy kutubxonalaridan biri hisoblanadi. Bu yerda saqlanayotgan qo'lyozmalar va kitoblar, jahon madaniyati va adabiyotining qimmatli namunalaridir. Alisher Navoiyning "Lison ut-Tayr" qo'lyozmasining aynan shu kutubxonada saqlanayotgani, asarning jahon adabiyoti va madaniyati uchun qanchalik ahamiyatli ekanligini ko'rsatadi.

Qo'lyozmaning saqlanishi va tadqiq qilinishi, asarning mazmuni va ahamiyatini keng jamoatchilikka etkazishda katta rol o'ynaydi. Tadqiqotchilar va adabiyotshunoslar, asarning turli jihatlarini o'rganib, uning falsafiy va ma'naviy mazmunini ochib berishga harakat qilishadi. Shu bilan birga, qo'lyozmaning saqlanishi, asarning kelgusi avlodlarga etkazilishida muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonning madaniy meroslari to'plamida "Lison ut-Tayr" asari alohida o'rin egallaydi. Bu asar, o'zbek xalqining boy madaniyati va adabiyotining yorqin namunasi sifatida ko'plab tadqiqotlar va targ'ibotlar mavzusi bo'lib kelgan. "Lison ut-Tayr" nafaqat adabiy asar, balki madaniy meros sifatida O'zbekistonning milliy g'ururini ifodalaydi. Ushbu asarni tadqiq etish va saqlash ishlari, mamlakatimizning madaniy boyliklarini kelgusi avlodlarga etkazish maqsadida olib borilmoqda.

—Movarounnahr bezakli qo'lyozmalari fransiya to'plamlaridal nomli kitobida "Lison ut-Tayr" asari miniatyura rasmlarida chiroyli aks ettirilgan. Bu asar, nafaqat o'zbek xalqining, balki butun jahonning ma'naviy merosidir. Asarning mazmuni va falsafasi, uni jahon adabiyotining durdonalari qatoriga qo'yadi. Shuning uchun ham, asarni tadqiq etish va uni keng jamoatchilikka etkazish, o'zbek adabiyotining xalqaro miqyosda tan olinishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Alisher Navoiyning "Lison ut-Tayr" asari, insonning ma'naviy kamolotga erishish yo'lini tasvirlovchi chuqur falsafiy va ma'naviy mazmunli asardir. Asar, o'zining parrandalar sarguzashtlari orqali insonga hayotdagi qiyinchiliklar va sinovlarni qanday yengib o'tishni, ruhiy kamolotga qanday erishishni ko'rsatadi. Hudhud qushining yetakchiligida parrandalar o'zlarining ichki to'siqlarini yengib, yuqori darajadagi ma'rifatga erishadi. Bu, insonning ham ma'naviy kamolotga erishishi uchun qiyinchiliklarga bardosh berishi va o'z ustida ishlashi kerakligini anglatadi.

Asarning qo'lyozmasi bugungi kunda Fransiyada, Parij shahridagi Milliy kutubxonada saqlanadi. Bu, asarning jahon madaniy merosi sifatida qadrligi ekanligini ko'rsatadi.

O'zbekistonning madaniy meroslari to'plamida "Lison ut-Tayr" asari alohida o'rin tutadi va o'zbek xalqining boy madaniyati va adabiyotining yorqin namunasi hisoblanadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Alisher Navoiy. (2013). "Lison ut-Tayr." Toshkent: Yozuvchi.
2. Devonaqulov, A. (2015). "Navoiy ijodining falsafiy mazmuni." Toshkent: Fan va Texnologiya.
3. Bertel's, E.E. (1965). "Navoiy va tasavvuf." Toshkent: Fan.
4. Aliev, A. (2012). "O'zbek adabiyoti tarixi." Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
5. Karimov, M. (2018). "Navoiyning adabiy merosi." Toshkent: Ma'rifat.
6. Deweese, D. (1994). "Islamization and Native Religion in the Golden Horde: Baba Tükles and Conversion to Islam in Historical and Epic Tradition." University Park: Pennsylvania State University Press.